

AVİM
AVRASYA İNCELEMELERİ MERKEZİ
CENTER FOR EURASIAN STUDIES

DEPREM, TÜRK CUMHURİYETLERİNİN TOPLUMSAL DUYGUDAŞLIĞI VE KAZAK GÖNÜLLÜLERLE MÜLAKAT - 14.03.2023

Alparslan ÖZKAN

Blog No: 10
14.03.2023

Alparslan ÖZKAN(*)

6 Şubat 2023te, merkez üssü Kahramanmaraş olan iki büyük deprem; milyonlarca insan üzerinde fiziksel ve psikolojik ağır sarsıntılar bıraktı. Depremin küresel ölçekte uyandırdığı etkiyle birlikte artan uluslararası yardım ve dayanışma; farklı ve benzer kültür gruplarından birçok ulusu ortak paydada bir araya getirdi. Bu ortaklığın paydaşlarından biri de şüphesiz Türk halklarıdır. Türk halklarının deprem bölgesinde gönüllülük esasıyla gösterdiği özveri ve çabayı, toplumlar arası duygudaşlık bağlamında değerlendirmek mümkündür.

Depremin Oluşturduğu Güvenlik Kaygıları ve Uluslararası Yardımlarda Türk Halklarının Yeri

Deprem; sınırların korunması, terörizm, suçun önlenmesi ve benzeri güvenlik sorunlarıyla birlikte değerlendirilmelidir. Çünkü depremin yarattığı yıkım, ülke bütünlüğünü tehdit eden ulusal ve uluslararası güvenlik sorunlarının kapsamını genişletmekte, terör faaliyetlerinin insan hayatı üzerinde yarattığı etkinin bir benzerini oluşturabilmektedir.

Bu noktada depremin, terör faaliyetlerine koşut bir biçimde yarattığı etkilerden biri olan, toplumsal güven yoksunluğundan söz etmek gerekir. Çünkü her iki durumda da toplu ölüm, maddi zarar ve psikolojik tahribatla birlikte ortaya çıkan güven yoksunluğu; depreme dönük önleyici tedbirlerin alınmadığı bölgelerde yaşayan ve ikinci bir seçenekten

mahrum bırakılan bireylerin kitlesel göç nedenidir.

Depreme karşı tedbirsizliğin ulusal çapta yarattığı bu gibi fiziksel ve psikolojik kayıpların yerine konmasına dönük çabalarsa, bütün insanlığın ortak sorumluluğudur. Bu nedenle depremin meydana geldiği bir ülkede, yabancı toplumlar ve devletler, bu ortak sorumluluk bilinciyle birlikte hareket etmelidir. Türkiyede geçtiğimiz ay yaşanan büyük afet sonrasına dönük gönüllü mücadele, bu evrensel ortak hareket bilincinden birçok derin iz taşır. Güney Kore, Japonya, Rusya, Amerika Birleşik Devletleri, Meksika ve Yunanistan gibi onlarca farklı ülkeden gelen insani yardımlar, bu evrensel bilincin refleksidir.

Bu nedenle, yapılan uluslararası yardımların kimlik, cemiyet ve benzeri aidiyetler üzerinden keskin bir biçimde sınıflandırılmasına hassasiyetle yaklaşılmalıdır. Bu değerlendirme yazısının amacı da bu doğrultuda, Türkiyeye yapılan insani yardımların ulus ve kimlik ekseninde keskin bir ayrımını yapmak değil, Türk halklarının göstermiş olduğu özverinin bazı noktalarda farklılık gösteren gerekçelerini tespit etmektir.

İletişim ve ulaşım araçlarının yaygınlaşmasıyla birlikte giderek belirginleşen küreselleşme ve kozmopolitlik; nükleer kriz ve benzeri birçok çevre sorunu konusunda insanlığı ortak bir çözüm bulma noktasına itmiştir. Diğer yanıyla bahsi geçen bu olgular ve durum, bazı bölgesel sorunlara karşı gösterilen ortak refleksi de tetiklemiştir. Türkiyede yaşanılan deprem felaketi, bu ortak refleksin son örneklerindendir. Bilginin hızlı yayılımı; farklı dil, din, ırk ve kimlikten toplumların örgütlü bir şekilde deprem bölgesine müdahalesini artırmış, ancak aynı zamanda yakın kültür bağlılıkları olan toplumların da birlik içindeki hareketini güçlendirmiştir.

Şüphesiz bu ortak insani yardım bilincinin paydaşlarından olan Türk halkları, yukarıda adı geçen ülke halklarıyla aynı doğrultuda, bu acılı süreçte Türkiyenin yanında olmuştur. Çeşitli Türk devletlerinden kimi bireylerin, deprem felaketi sırasında ortak geçmiş ve aidiyet bilinciyle ilgili ifade ettiği duygu ve düşünce, gösterdikleri özverinin sosyolojik gerekçelerini tespit etmekte önemlidir.

İnceleme yazısının bir sonraki bölümü bu bağlamda, ortak insanlık refleksinin farkındalığında olarak, Türk halkları arasındaki dayanışma anlayışının ayırt edici özelliklerine dikkat çekmektedir. Türk halk üyelerinin Türkiyede yaşanan acılı süreçle ilgili basına yansıyan çeşitli demeçleri ve Kazak yardım gönüllüleriyle yapılan bire bir mülakatlar, içeriğin temelini oluşturmaktadır.

Türk Halklarının Toplumlar Arası Birlik Duygusunun Gündeme Yansımaları

Devletlerin üstyapı ve altyapı araçlarıyla almış olduğu kararlar bütünü, toplumsal tabanda her zaman güçlü bir etki uyandırmaz. Bu nedenle, toplumlar arası bağlılık duygusunun derecesi, devletlerarası ortaklıklardan çok, bu ortaklıkların toplumlar arası dayanışma ve duygudaşlığa somut etkileri üzerinden belirlenmelidir. Bu bağlamda; Azerbaycan, Kazakistan, Özbekistan, Türkmenistan, Kırgızistan ve benzeri bölgelerden Türkiyeye yapılan resmi yardımlar, Türk halkları arasındaki ortak köken aidiyetini ve bilgisini tek başına açıklamaz. Birlik duygusunun Türk halkları arasındaki yaygınlığı bu savdan yola

çıkılarak, çeşitli özgür bireylerin deprem süresince gösterdiği tutumlar ve söylemler üzerinden incelenmelidir.

Depremin hemen sonrasında afet bölgesine Türk coğrafyalarından yapılan yardımlar ve öne çıkan söylemler, birçok noktada Türk halk üyelerinin bireysel çabalarıyla yapılmış ve desteklenmiştir. Herkesin bildiği üzere, Azerbaycandan eski aracının üzerine koyduğu yardım eşyalarıyla yola çıkan Server Beşirli, Türk halkları arasındaki duygudaşlığın sembollerinden biri olmuştur. Kazak sporcu Kabdoldayevin kazandığı müsabakanın hemen ardından Türkiye Türkçesiyle söylediği Geçmiş olsun Türkiyem, sizin acınız bizim acımız, en kısa zamanda bugünleri atlatacaksın sözleri de yine Türk halkları arasındaki kuvvetli bağın derin izlerini taşır. Sosyal medyada Kazak ve Kırgız çocuklarının Her Türkün iki vatanı var söylemiyle gündeme gelen videolar, Türk halkları içinde yetişen yeni neslin de bu ortak köken bilgisine sahip olduğunu göstermektedir.

Birlik duygusunu açığa vuran bu söylemler, siyasi kanatta da varlık bulmuştur. Kırgız Cumhuriyeti Cumhurbaşkanı Sadır Caparov bu doğrultuda şu cümleleri kaleme almıştır:

Türk milletinin ve Türkiyenin kalbimizdeki yeri büyüktür. Atalarımızın ortak geçmişiyle, Türk milletinin ulusal kökleriyle, tek bir tarihle bağlı olduğumuz için her zaman size destek vermeye hazırız. Tüm Kırgız halkı adına ve kendi adıma kardeş Türk halkımızın ailelerine ve yakınlarına başsağlığı diliyorum[1]

Kırgız Cumhuriyeti Milletvekili Nurzhigit Kadirbekov da Caparovla benzer duygu ve düşüncelerini meclis kürsüsünde şu sözlerle ifade etmiştir:

☀□□□□ dünya onlara yardım ediyor. Ama bizim yardımımız, maddi ve manevi desteğimiz özel olacak. Çünkü biz aynı soydanız. Duyduğum kadarıyla on ilde deprem oldu. Resmi verilere göre beş bin insan öldü. Belki yüz bin kişi de enkaz altında. Kışın birçok insan geceyi dışarıda geçiriyor. Elbette, insanlar sevdiklerini nasıl enkaz altında bırakacak? Onlara ev verilse bile onları bırakamazlar. 1999 yılında İstanbulda deprem meydana geldiğinde Kırgızistan Türkiyeye yurt göndermişti. Şu anda en gerekli olanlar yurtlar ve çadırlar ☀ Sembolik olarak maaşlarımızdan bağışlar yapacağız. Yardımımız ve desteğimiz Türk halkına özel manevi bir güç verecek, bunu anlamamız gerekiyor. Tanrı bize yardım etsin ve her şey yoluna girsin.[2]

Görüldüğü üzere, yaşanılan deprem felaketi sırasında Türk halklarının gösterdiği toplumsal refleks, her düzeyde ortak bağlılık duygusunu açığa çıkarmaktadır. Eğitim için Türkiyeye gelen Kazakistanlı öğrencilerin konuyla ilgili duygu ve düşünceleri de bu durumun bir başka toplumsal yansımasıdır.

Bu öğrenciler; Konya, Ankara ve İstanbulda AFAD ve Ahbapa gönüllülük esasıyla eşya ve para yardımında bulunmuş, gerekli ihtiyaç malzemelerini örgütlü bir biçimde Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı (YTB) ofislerine teslim etmiştir. Ayrıca, Ankarada yaşayan Kazakistanlı öğrencilerin bir kısmı, Kiyiz Üy/Boz Üy denilen çadırların kurulması için Kahramanmaraşa gitmiştir.

Üç öğrenciyle yapılan mülakat sırasında, Bu yardımları neden yaptıklarıyla ilgili düşüncelerini paylaşmaları istenmiş, sorulan soru ve verilen yanıtlarla ilgili herhangi bir

yönlendirme olmamıştır. Kazakistanlı öğrencilerin kaleme aldıkları ifadelerde, imla hataları dışında herhangi bir değişiklik yapılmamıştır. Yanıtlar aşağıdadır:

Öğrenci 1:

Aklıma 1950'lerde Çin'den kaçmak zorunda kalan Kazaklara Türkiye'nin kucak açtığı geldi. Onun için "Yardım edebilir misin" diye aradıklarında çok düşünmeden tamam dedim. Bunu borcum olarak bildim. Yardım etme sırası bizdeydi. Onun dışında İbrahim ve karınca hikayesinde, karıncanın dediği gibi o kadar yardım edemesem de bir şeyler yapmış olmaktı önemlisi.

Öğrenci 2:

Mustafa Çokayın dediği gibi her Türkün iki vatanı vardır: Birincisi kendi doğduğu topraklar, ikincisi Türkiyedir. Türkiye bizim için ikinci vatanımız oldu. Türkiyeye eğitim almaya geldiğimiz günden beri Türk halkının sayesinde kendimizi hiç gurbette hissetmedik. Ve bu zor dönemde Türkiyenin yanında olup birlik olmanın zamanıdır, elimizden gelen yardımı yapmak da bizim görevimizdir.

Öğrenci 3:

İlk olarak olaydı duyduğumuzda ne yapabiliriz diye kendimizden sorduk ve bir amal yapmaya çalıştık. Ankarada 4 sene okuduk, Kazakistanla gönül köpürü kuracağımızı ümit etmişti hocalarımız. Bu fikirden yola çıkarak Kazakistandaki akraba, dost, arkadaşlardan yardım toplamaya başladık. Birbirinden duyan ve yardım etmek isteyen insan sayısı çoğaldı, gerçekten bir köprü olarak hissettim. 36 saat içerisinde toplam 30 bin lira topladık. Erzaklar göndermek istedik, Tırlar yolda tıkandı dediler. Ahbapa gönderdik. Ondan sonra Kahramanmaraşa gittik gözle gördük, Kazak çadırın kurduk. Bu bize bir acı tecrübe oldu, çok şey öğrendik. İlk önce acı günler bütün Türk dünyasını topladı, ancak acılı günler olmadan eğitim masasına toplanmak lazımmış. Laftan önce hareket ve hızlı organize olmak çok önemliymiş. Önce eğitim ve bilim sayesinde gönülleri birleştirmek lazımmış. Çözüme yönelik düşünmeliyiz. Başımız sağ olsun, Türkiyem.

Sonuç

Dünyada giderek artan çevresel ve insan varlığını tehdit eden risklerin, farklı toplumları ve devletleri bir araya getirerek ortak bir kanaat oluşturmaya yönlendirdiği açıktır. Ancak teorik yaklaşımlarda kozmopolitanizm ve küreselleşme kavramları bağlamında açıklanan, iletişim araçlarının yaygınlaşması ve risk faktörlerinin büyümesiyle tetiklenen bu durum, uzak coğrafyalarda aynı kökten gelen toplumların birlik içindeki hareketini de kolaylaştırmaktadır. Bölgesel bir afetin uluslararası bir dayanışmaya dönüştüğü Kahramanmaraş depremleri, bu durumun son örneğidir.

Türk halklarının devlet görevlileri ve hür bireylerinin yukarıda aktarılan düşünceleri, Türk halklarının bu doğrultuda, birlik duygusu etrafında birleşerek hareket ettiğini gösteren mikro düzeyde örneklerdir. Bu noktada, öğrenci değişim programlarının ve YTB burslarının; farklı coğrafyalarda yaşayan Türk halklarının birbirini tanıma, anlama, duygu

ve düşünce bağı kurmadaki hızı artırdığını söylemek doğru olacaktır. Bu durum, Türk devletlerinin üstyapı ve altyapı araçlarıyla yarattığı maddi imkânın bir toplumsal karşılık bulduğunu göstermektedir.

Türk halklarının ulusal ve uluslararası tehditlere, diğer yandan deprem sonrası yardım gibi bütün insanlığı ilgilendiren sorunlara karşı geliştirdiği ortak refleksin artarak devam etmesinde, devletler tarafından üretilen maddi imkânların toplumsal bir sonuç doğurmaya yönelik olması büyük önem taşır.

(*) Doktora Öğrencisi, Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, Türkiyat Araştırmaları Anabilim Dalı, Hacettepe Üniversitesi

---

[1] Kırgızistan Cumhurbaşkanı Caparov, Türkiye'nin Bişkek Büyükelçiliğinde taziye defterini imzaladı. (2023, 9 Şubat). 11.03.2023 tarihinde www.trtavaz.com.tr bağlantısından erişildi.

[2] Türk dünyası tek yürek! Kardeş ülkelerden Türkiye'ye destek yağıyor. (2023, 9 Şubat). 11.03.2023 tarihinde www.trthaber.com bağlantısından erişildi.

Yazar hakkında :

Atıfta bulunmak için: ÖZKAN, Alparslan. 2026. "DEPREM, TÜRK CUMHURİYETLERİNİN TOPLUMSAL DUYGUDAŞLIĞI VE KAZAK GÖNÜLLÜLERLE MÜLAKAT - 14.03.2023." Avrasya İncelemeleri Merkezi (AVİM), Blog No.2023 / 10. Mart 14. Erişim Kasım 22, 2026. https://avim.org.tr/public/Blog/DEPREM-TURK-HALKLARININ-TOPLUMSAL-DUYGUDASLIGI-VE-KAZAK-GONULLULERLE-MULAKAT-14-03-2023

Süleyman Nazif Sok. No: 12/B Daire 3-4 06550 Çankaya-ANKARA / TÜRKİYE
Tel: +90 (312) 438 50 23-24 • **Fax**: +90 (312) 438 50 26
@avimorgtr
https://www.facebook.com/avrasyaincelemelerimerkezi
E-Posta: info@avim.org.tr

© 2009-2025 Avrasya İncelemeleri Merkezi (AVİM) Tüm Hakları Saklıdır